

בס"ד. שיחת יום ב' פ' פינחס, ט"ז תמוז, ה'תשט"ז

— בעת „חנוכת הבית“ של מנחה-קיץ „גן ישראל“, עלענוויל* —

בלתי מוגה

א. [כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה, והורה שכל הנוכחים יטלו ידיהם לסעודה.

אח"כ נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א מהחלה (מצה) שלו על מנת לחלק לכל הילדים, ואמר, שאין צורך לחטוף, שכן, בענין זה לא נוגע הכמות, לקבל חתיכה גדולה יותר, כי אם, שכל אחד יקבל חתיכה, כך, שיהי' מספיק לכולם.

כ"ק אדמו"ר שליט"א ביקש שכולם ישבו על מקומותיהם בסדר מסודר, וסיפר בבת-שחוק:]

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם¹, שהמתנגדים, שחיפשו ענינים של שאלות, שאלו אצל אדמו"ר הזקן ג' דברים: (א) למה נוסע במרכבה רתומה לכמה סוסים, (ב) למה לובש "מאָרדערנע פוטער" (מעיל מפרוות נמי), (ג) למה אוכל בשר עוף. והשיב להם, שנוסע במרכבה רתומה לכמה סוסים בגלל שהיא מהירה יותר, לובש מעיל הנ"ל בגלל שהוא רך ומחמם יותר, ואוכל בשר עוף בגלל שהוא עדין יותר ("איידעלער") מבשר.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) ע"פ פשוט, אילו היו כולם יושבים, לא הי' חם כל כך!...

[כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שמסתמא לא יאריכו, כיון שצריכים עוד לנסוע חזרה].

*

ב. ידועה² תורת הבעש"ט (שכ"ק מו"ח אדמו"ר כתבה ואמרה

(2) מכאן עד סוס"ה — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"ב ע' 530 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(* בנוגע לכללות הביקור — ראה בארוכה "בנאות דשא" (קה"ת, תשנ"ג) פרק ראשון (ע' 19 ואילך).
(1) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' שיג. וש"נ.

כמ"פ)³ על הפסוק⁴ "כי תראה חמור שונאך גו' עזב תעזב עמו", שתמצית הענין הוא, שאין לצער את הגוף ע"י תעניות וסיגופים, אלא אדרבא, "עזב תעזב עמו", שהגוף יהי' בריא, ויחד עמו לעבוד את ה'.

וכמו"כ ישנה הוראה⁵ של המגיד ממעזריטש לבנו המלאך, שיזהר בכריאות גופו, כיון שכאשר נעשה נקב קטן בהגוף אזי נעשה חור גדול בנשמה.

ולכאורה אינו מובן:

מהו החידוש בהענין דשמירת כריאות הגוף — הרי זה הלכה פסוקה והביאה אדמו"ר הזקן בשלחן-ערוך חושן משפט הלכות נזקי גוף⁶, "כי אין לאדם רשות על גופו כלל .. לצערו בשום צער אפילו במניעת מאכל או משתה' כו".

ויתירה מזה מבואר ברמב"ם בהל' דעות⁷: "היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם⁸ הוא".

וכיון שאסור לצער את הגוף, וכריאות הגוף היא מדרכי השם — מהו החידוש בפירוש הפסוק "עזב תעזב עמו", וציווי הנ"ל על ענין זה, שמשמעותו שזהו דבר חדש?

ג. ויובן ע"פ דברי אדמו"ר הזקן בשלחן-ערוך שם גופא — שכאשר "עושה בדרך תשובה", אזי מותר לצער את הגוף, "שצער זה טובה היא לר"¹⁰,

— ובהכרח לומר שזהו לטובת הגוף, כי, אם זוהי טובה למישהו אחר, נשאר השאלה: מניין לו רשות על הגוף לצער? אלא הטעם הוא, שענין זה הוא טובה בשביל הגוף גופא, שיעשה תשובה, שאז יוכל — הגוף — למלא שליחותו.

"ולכן מותר להתענות לתשובה אפילו מי שאינו יכול להתענות"

3) ראה כתר שם טוב בהוספות סכ"א. ושו"נ (נעתק ב"היום יום" כח שבט).

4) משפטים כג, ה.

5) נדפס ב"התמים" ח"ז ע' כח.

6) סעיף ד.

7) לשון המשנה יומא פ"א מ"ד.

8) ריש פ"ד.

9) כן הוא בהנדפס, ולכאורה צ"ל: מדרכי

עבודת השם. ובהמשך להלכה שלפני. ודוחק

גדול לומר שהוא ע"ד מש"כ בהל' דעות

ספ"א: נקראת דרך זו דרך ה' — כי שם המדובר ע"ד הנהגה בינונית (או רחוס, חנון כו') — משא"כ כאן ע"ד כריאות. וע"ד משנת"ת במו"נ ח"א פמ"ז ש"לא הושאלו לו (להקב"ה) הטעם והמישוש" (וראה אג"ק חט"ז ע' סב"ג).

10) והיינו, שאין זה ענין של צער, כי

הצער הוא צער חיצוני בלבד, אבל זוהי הטובה האמיתית של הגוף (מהנחה בלתי מוגה).

— שהרי לולי זאת, ישנו חילוק בין מי שיכול להתענות למי שאינו יכול להתענות, כדאיתא באגרת התשובה שבתניא¹¹ שמי שאינו יכול להתענות ומתענה נקרא חוטא.

וממשיך בשו"ע: "ומי שיכול להתענות, מותר אפילו שלא בדרך תשובה, אלא כדי למרק נפשו לה", שענין המירוק אינו ענין התשובה, כי אם בכדי שיהי' רצוי לה' כמו קודם החטא¹².

ד. ועפ"ז מובן החידוש של הבעש"ט בפירוש "עזב תעזב עמו" — שיכולים לעשות טובה להגוף, אפילו בהיותו זקוק למירוק ואפילו לתשובה, לא ע"י תעניות, אלא יכולים למרק את הגוף ואפילו לעשות תשובה — ע"י הדרך ד"עזב תעזב עמו".

ויובן ע"פ הידוע¹³, שעניני החסידות שייכים ומעין לעתיד לבוא, שלעתיד תקבל הנשמה הענינים שלה ע"י הגוף¹⁴. וכמו"כ במעשינו ועבודתינו עתה במשך זמן הגלות, מלמדת תורת החסידות, שיכולים לפעול כמה ענינים ע"י "עזב תעזב עמו".

וזהו גם הטעם לכך שבדורות האחרונים הטילו משקל מיוחד על הענין דבריאות הגוף.

ה. מלבד זאת שמבואר בכ"מ¹⁵ מעלת הגוף של איש הישראלי, שעליו נאמר¹⁶ "ובנו בחרת מכל עם ולשון"¹⁷,

והרי בענין הבחירה מבואר בלקו"ת¹⁸ שבחירה היא רק בעצמות איך-סוף, ואילו בחי' הגילויים, הרי כל גילוי הוא בהגבלה, ובמילא לא יכול להיות שם בחירה אמיתית — חפשית לגמרי, אלא בחירה היא רק בעצמות, וכן באיש הישראלי, עליו נאמר¹⁹ "הן האדם הי' כאחד ממנו",

הנה נוסף על זה, הראתה תורת החסידות דרך חדשה — שגם מירוק נפשו, ואפילו תשובה, יכולים לפעול ביחד עם שמירת בריאות הגוף.

17) והיינו לפי שבחינוניות דומה הגוף לגופי כל עם ולשון, ואעפ"כ בחר בו הקב"ה בבחירתו החפשית (מהנחה בלתי מוגה).
18) ראה לקו"ת אמור לח, ב. סה"מ תש"ג ע' 24.
19) בראשית ג, כב. וראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ה — הובא בלקו"ת שם.

11) פרק ג.
12) תניא אגה"ת פ"ב.
13) ראה לקו"ש ח"ל ע' 172. וש"נ.
14) ראה תו"מ סה"מ ניסן ע' קסת. וש"נ.
15) תניא פמ"ט (סט, סע"ב ואילך). וראה סה"ש תורת שלום ע' 120 ואילך.
16) נוסח ברכות ק"ש.
17) נוסח ברכות ק"ש.

ו. האמור לעיל שייך ל"מחנה-קיץ":

ענינו של "מחנה-קיץ" — כפשוטו — שנעשה כדי להבריא את הגוף.

וכאשר הגישה לענין זה של בריאות הגוף היא מתוך ידיעה שעי"ז יכולים לעבוד את ה', אזי נעשית בריאות הגוף — אפילו ע"פ נגלה — חלק מהמצוה ד"עברו את ה'"²⁰.

ומעלה יתירה ב"מחנה-קיץ" עבור ילדים לפני בר-מצוה:

מבואר בתניא²¹ שכאשר יהודי אוכל ועוסק בענינים גשמיים באופן "שכוונתו אינה לשם שמים כדי לעבוד את ה' בגופו", "אלא .. צורך הגוף וקיומו וחיותו", היינו, שעושה זאת משום בריאות הגוף בלבד — הרי זה לפי שעה במדרגת "קליפת נוגה".

אמנם, במה דברים אמורים — בגדול, שהוא בר-דעה, אבל קטן שלא בר דעה הוא, ובמילא, מעשה יש לו אבל מחשבה אין לו²² — אזי לא נוגע כ"כ אם הוא חושב כך או כך, וחשיב כמעשה סתם, ללא מחשבה;

— אם רק אין זה באופן שניכר מתוך מעשיו שזהו ענין שלא כדבעי, שאז מוכיח המעשה על המחשבה, אבל לולי זאת, הרי זה כמו מעשה סתם, ללא מחשבה —

ומעשה סתם — נקל יותר להעלות אח"כ לקדושה, כאשר עושה על ידו ענין של קדושה.

ז. וכיון שענינו של ה"מחנה-קיץ" הוא להבריא גופם גם של אלו שהם לפני בר-מצוה — הרי זה גורר ("עס שלעפט-מיט מיט זיך") ומעלה גם את שאר הענינים, היינו, להבריא את כל אלו שיהיו כאן, ב"גן ישראל", במשך כל הזמן — החל מבריאות בגשמיות, שהגוף יהי' בריא ושלם, ואח"כ יהי' זה באופן ש"היות הגוף בריא ושלם" יהי' "מדרכי השם", שיעבדו את ה' ככל הדרוש, ומתוך שמחה וטוב לבב.

ואח"כ יקח כאו"א עמו בשוכו לביתו — לא רק את בריאות הגוף ע"י אכילה ושתי', אלא את הלימוד שילמדו עמהם וההדרכה בענינים של יראת-שמים, גם עבור ההורים, האחים וכל המשפחה, שיתוסף אצלם

(22) ראה חולין יב, ב ואילך.

(20) תהלים ק, ב.

(21) פ"ז.

ב"נר מצוה ותורה אור"²³, ו"מאור" שבתורה, זוהי פנימיות התורה²⁴, תורת החסידות.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן ניגון התוועדות. אח"כ צוה לנגן "אבינו מלכנו". "אני מאמין". "צמאה לך נפשי"].

* * *

ח. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה מזמור לדוד הוי' רועי לא אחסר בנאות דשא גו'.

* * *

ט. [כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן "ניע זשוריצי כלאפצי", ובמהלך הניגון הפסיק ואמר:]

כאשר רוצים לפעול ולחדור ("עס זאָל דערנעמען") גם בהילדים, "ברא כרעא דאבוה"²⁵, אזי הסימן לזה, כאשר פועלים וחדורים גם בהרגלים — ע"י ריקוד.

ולכן, מנהלי ה"מחנה-קיץ" והמדריכים, וכן אם ישנם ילדים שיהיו אח"כ ב"מחנה-קיץ" — ילכו בריקוד, וינגנו ניגון שינגנו אח"כ כאשר יהיו ב"מחנה-קיץ" (כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן) — "על הסלע הק".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה שיצטרפו להריקוד גם מה"מרכז לעניני חינוך", שהרי ה"מחנה-קיץ" שייך לה"מרכז"].

י. (לפני ברכת המזון אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

יעזור השי"ת שיהי' "בנאות דשא ירביצני"²⁶ כפשוטו, בתכלית הטוב. ובקרב ממש ("גאָר אין גיכן") נזכה למ"ש בהמשך המזמור: "כוסי רוי"²⁷, דקאי על "כסא דדוד" מלכא משיחא²⁸, במהרה בימינו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א ברך ברכת המזון על הכוס, ואח"כ חילק לכל המסובים מ"כוס של ברכה"].

25) יונת אלם רפ"ב. וראה תוד"ה מקמי — יבמות ג, א. פרש"י ד"ה כבעל — כתובות צב, א.
26) תהלים כג, ב.
27) שם, ה.
28) ראה יומא עו, א.

23) משלי ו, כג.
24) ראה פתיחתא דאיכ"ר ב ובפי' יפה ענף שם. ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובפי' קה"ע שם. המשך תער"ב ח"ג ע' אישכב. סה"מ תרפ"ט ע' 176. וש"נ.